

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

KAMMERATSKAB BAG PIGTRAAD

Tegning af H. Pieck.

Balling Andelsmejeri

Telefon 7

ANKER NIELSEN

HEM

Fabrikation af moderne
Landbrugsmaskiner
Tlf. Hem 50

Nørager Trælasthandel og Betonvarefabrik

v. A. Nielsen, Hannerup

Andelsmejeriet

»KRONGAARD«

Løsning St.

Niels Yding

Stauby

Telf. 2

U. M. JØRGENSEN

Skotøjsforretning

Tlf. 77

Stauby

Tlf. 77

Ans Tomrerforretning og Maskinsnedkeri

J. Kirkegaard

Telefon 73

A. O. Andersen

Aut. Installatør

Dalbyover

Telf. 50

Ramme Trælasthandel

v. Aksel Grankær

L. Johnsen

Støvring

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).

Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: Militærattache Fl. B. Larsen, Stockholm.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.

Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137,

Charlottenlund, Ordrup 5075.

Kst. sekretær: Tobakshandler Sv. Darling, Hillerød.

Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.

Fosmark, Johs., overlærer. Redaktør af Pigtraad. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø.

Øbro 8537.

Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.

Holt, Paul, seminarieførstander, cand. mag., Århus.

Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.

Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.

Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense.

Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.

Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.

Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn.

Malling-Jacobsen, A., ritmester, Kollund, Sønderjylland.

Møller, Poul, fabrikant, Skive.

Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense.

Olesen, Otto W., boghandler, Randers.

Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning.

Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.

Riis, Poul, pastor, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø. Tria 3101.

Politifuldmægtig H. Schlanbusch, Stønnekjær, Vinding, Vejle.

Thestrup, K. (M. F.), dommer, Viborg.

Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Skal vi hade eller elske?

Læge Poul Gøtzsche, tidligere Vestre Fængsel og Frøslevlejren, var i en årrække praktiserende læge i Haslev. Fornylig opgav han sin praksis, fordi han fandt, at han havde en særlig forpligtelse til at ofre sin tid og sine kræfter på at yde mennesker mentalhygiejnisk bistand ud fra sine erfaringer som læge og kristen.

Læge Gøtzsche skriver her om det altid aktuelle emne blandt tidligere k-z-fanger: Vor stilling til Tyskland i dag.]

Der hersker stadig en stor forvirring i vide kredse m. h. t. vor indstilling overfor tyskerne. Det kan man f. eks. se af de harmfulde protester, der skrives imod løsladelsen og udvisningen af de »krigsforbrydere«, vi har siddende i fængsel. Men når vi samtidig har oplevet en stærk tendens til at bortforklare hverdagslivets forbrydelser: mord, tyveri, bedrageri — til at undskylde udøverne, mentalundersøge dem og hjælpe dem ind i samfundet igen efter afsonet straf — hvorfor så indtage et andet sind overfor såkaldte politiske forbrydere? Da den danske kirke for et par år siden samlede ind til de nødstedte, var det svært for os at forstå, at det ikke var nok, at vi forsørgede de 200,00 flygtninge, vi var påtvunget. Skulle vi også hjælpe tyskerne i deres eget land? Havde de ikke godt af at føle lidt på deres krop, hvad de førte over os andre? Den samme uforsonlige tone råder i ritmester Malling-Jacobsens sørgelige indlæg i anledning af dir. Bøgelund-Jensens ligeså sørgelige standpunkt. Der har forbløffende nok været ligeså negative toner fra præsters side i denne diskussion for og imod tyskerne.

Derfor fortjener Esben Andersen så meget mere opmærksomhed - og tak! - for sine ord: Jeg kan ikke hade et vildledt folk. I mentalhygiejnisk propaganda holdes glødende foredrag over mottoet: Krigen begynder i barnekammeret! Når barnet skrider: det er

min! ! ! — skal det lære, at der er noget, der hedder fællesskab. Men der er sørgeligt mange mennesker, som ikke er kommet ud af barnekammeret, såsnart det gælder deres egne interesser! Som læge har jeg talrige gange været ude for at mægle i konflikter mellem ægtefæller, slægtninge, arbejdsgiver og undergivne o. s. v. Hvad om jeg der havde hyldet det princip: »Bare på med vanten! Giv ham og hende en ordentlig omgang, tilgiv dem aldrig!« Man har indtryk af, at det er de mennesker, som egentlig ikke har lidt noget særligt, der råber højest om had og hævn. Derimod møder man en afklaret ro i sindet hos dem, der har gennemgået det sværeste, f. eks. mistet det dyrebareste, de ejede. Sig nu ikke, at jeg har påstået, at *du* ikke har lidt noget særligt — det er altid en diskussions slagside, at den, som følger sig ramt, gemmer sig i røgslør af misforståelser.

Sad vi for at skabe had og mistro?

Oprigtigt talt: Var det for at opgejle had og mistro i en menneskealder, at vi sad i Shellhus, Vestre og k-z-lejre ? ? ? Hvor er »ånden fra besættelsestiden?« Ridderligheden mod en slagen fange? Hvornår blev det god latin at træde på en overvunden fjende? Hvorfor må de tyske unge ikke komme her til landet — f. eks. som sejlsportsfolk — og møde en anden ånd, end den, de har set i

deres eget »vildledte folk«? Hvorlænge vil vore aviser fortælle os alt det »3-spaltede forsidestof« om tyskernes revancetanker, oprustningslyst og dårlige egenskaber, der slet ikke er sandt ? ? Der findes en uendelig trist sort turister, som sidder på mondæne restauranter i udlandet, og kommer hjem og fortæller, hvordan folk lever derude, uden måske at kunne tale deres sprog- endda! Det er dem, der er med til at vedligeholde den kolde krig. Fordi der findes en enkelt, uartig dreng i klassen, kan man da ikke sige: sådan er børn.

Det er faldet i min lykkelige lod at opholde mig meget i udlandet siden 45, jeg var med til en transport af 800 hollandske børn i november 45, jeg arbejdede 4 måneder i Røde Kors i Polen i 47-48, jeg har deltaget i store konferencer i Essen i 50, i Hannover i 52, jeg har kørt som bilist gennem det meste af Tyskland. Når dertil kommer, at jeg før den usalige krig har rejst ligeså meget, overalt i Europa, været et halvt år ialt i Italien, hørt Mussolini brøle fra Palazzo Venezias balkon, oplevet den første Mazarin's begravelse i Tjekoslovakiet o. s. v., tror jeg, det har givet mig en enestående lejlighed til at blive lidt internationalt indstillet. Men det har på den anden side bekræftet for mig en sætning, jeg læste i »Frit Danmark« for et par år siden: »At ville indtage et objektivt standpunkt betragtes som forræderi!« Så dybt er vi altså sunket i vort lille land, at vi ikke kan se udover vor egen næse.

Lad mig fortælle nogle oplevelser i flæng fra mine rejser, og så sætter jeg mig, aldeles ud over, hvad du vil »råbe efter mig«.

Efter maj 45 stod i hundre tusindvis af huse i Tyskland uden tag. De havde selv teglværker, og

Thomas B. Thrige

Odense

C. Antonsen

Juveler og Guldsmed
Vestergade 36, Odense. Tlf. 891

P. M. BRØNSRØ

Papir en gros
Odense

P. Schwartz-Sørensen & Co

Odense

Orientalisk Tæppelagers
Eftf., Odense A/S
Møbler og Tæpper

S. M. Jensen & Co. A/S

Odense

Ove Sørensen A/S

Rør, Sanitet og Varme
Telf. Odense 2708

Jørgen Jørgensens

BOGHANDEL
Vestergade 63 Odense

Malerfirmaet Stærmose

Odense

Holger Sørensen

Vestergade 24 Odense

Singer Co. Symaskine A/S

Odense
Kongensgade 19
Telf. 1220

HEMPELSKE BOGHANDEL

J. Weishaupt
Vestergade 27 Odense

Bindslev

Pelsvarer
Kongensgade 16 Odense

Aktieselskabet
SKANDINAVISK
GUMMI-COMPAGNI

Odense

Carl Boysen

statsaut. Varemægler
Havnegade 17 — Odense
Tlf. 6333 fl. Lin. — Rigstlf. 56
Telegramadr. Cornbroker
Privat 4382

Odense

BOLIG Montering

Kongensgade 20-22
Tlf. 979 - 9 Lin.

ansøgte besættelsesmagten om tilladelse til at lave tagsten. Det tog over et år at få den tilladelse, og imens regnede det ned i »hjemmene«. Den kristne ungdomsbevægelse ansøgte den samme magt om tilladelse til at begynde sit arbejde blandt de tyske unge. Det tog over et år, før de fik den! Den slags »opdragelse til demokrati« husker tyskeren. Endnu i 50 stod en masse af de bedste ejendomme i Tyskland ubeboede, fordi de var »beslaglagte«, men ikke blev anvendte af besættelsesmagten. Var det let at forstå for dem, der boede i jordhuler? Tag ned og se, hvordan der bor mennesker den dag i dag i krigens højbunkers. »Tonstrassebunker« havde i krigens tid plads til 6000 mennesker, inddelt i 4 etager med 4-500 rum, uden vinduer. Her bor hjemløse endnu i Hannover. Hvilket helvede! »Nysgerlige turister« besøger disse ulykkelige »hjem«. Hvad siger vi, om nogen uanmeldt betræder vore enemærker? Her bor 6-7 mennesker i et rum på størrelse med et gæsteværelse. Elektrisk lys hele døgnet. Centralvarme, der er umulig at regulere. »Luftfornyelsesmaskinerne sættes i gang kl. 7-9 og kl. 21-24 dagligt«, stod der i husordensopslaget. Resten af døgnet er luften ubeskrivelig: mados og W. C.-stank! På disse gange henlever talrige børn deres »liv«. Blege, visne, med opsvulmede maver. Det er kun muligt at komme bort, om man får arbejde, men dette er meget svært. Hvorfor gør du — altså du her i Danmark! — ikke noget, for at hjælpe disse mennesker til at få et menneskeværdigt liv? Det gør »Nødhjælpen til de evangeliske kirker«, hvis kontor ligger i Vendersgade 28. Send dem en gave. På det store lutherske verdenskonvent i Hannover så man tavler over denne hjælp, og Danmarks navn var smukt repræsenteret. Denne hjælpssomhed heler mange stygge sår, og giver os en Good-Will, der er umådelig, mens vor smålige diskussion og hadefulde udfald gør skade.

»Det værste fængsel i dag har ingen pigtråd, det hedder stats-

løshed« — udtalte direktør Stewart Herman i sin beretning om flygtningehjælpen. »Disse mennesker er ikke noget problem — de er vore brødre!« fjøjede han til.

En hel dag var jeg på udflugt i Ruhr, da »Komiteen for genopbygningen« havde møde. Der er problemer nok, men jeg skal blot her fortælle, at jeg talte med disse mennesker, hvoraf mange var tidligere officerer i Hitlers hær. Det interesserede mig at høre deres syn på oprustningen, fordi vore aviser påstod, at Tyskland lurede på revanche. Uden undtagelse erklærede disse mænd: Aldrig mere krig, vi vil ikke have våben i hånd. — Og har udviklingen siden 50 ikke bekræftet dette? — meget mere end avisernes vildledende propaganda.

I enecelle med Stalins søn

En hel dag sad jeg på bagsædet af biskop Høgsbros bil sammen med professor Ivand fra Göttingen, der kendte den russiske flygtningestrøm på nært hold. Hans omtale af f. eks. de unge russerpiger var forbløffende, de var uhyre moralske! (så, så, ikke kommunistpropaganda, siger du måske) Han berettede om sit møde med en jugoslavisk præst, der havde siddet i enecelle med Stalins søn i tysk fangenskab. Den unge Stalin havde sagt, at hans fader aldrig havde lagt et halmstrå i vejen for, at fru Stalin og børnene gik i kirke! Han omtalte den episode, da nazisterne drev 15.000 jøder i Østersøen, hvor de druknede. Det blev vestenvind, og ligene drev i land, hvor den russiske hær rykkede frem. »Er der noget at sige til, at russerne tog hævn«, tilføjede han, »den russiske general var jøde!!« En enestående forståelse af en tysker. Hans beretninger om russernes behandling af de tyske fanger, på grundlag af oplysninger fra hjemkomne tyskere, ville skurre fælt i alt for mange danskeres øren. Der var masser af gode russere.

En hel dag tilbragte jeg i Auschwitz-lejren (40 kvadratkilometer), der hvor fire og en halv million blev slagtede. Direktøren, som hav-

de været fange i 4½ år, var mere menneskeligt indstillet overfor tyskerne end gennemsnitsdanskeren. Han fortalte om den tyske officer, der med en troppe-transport kom forbi lejren, og så fangerne blive mishandlede, og som indberettede dette til ledelsen i harme over det set. »Hans uniform kom i depotet dagen efter«, tilføjede direktøren med smerte, så var han væk. I Polen fandtes de værste k-z-lejre: Auschwitz, Maidanek, Stutthof o. s. v. og desuden over 300 mindre ødelæggelseslejre. 7 millioner polakker lod livet. Men hør, hvad direktøren for den kulmine sagde, som vi besøgte i Kattowitz. Dybt under jorden fandtes et »kontor« i kulgangene, der stod en tysk bankmand fra Hamburg og arbejdede, en af de talrige tyske krigsfanger, som russerne overlod Polen til tvangsarbejde efter våbenstilstanden. »Han har kone og børn hjemme i Hamborg, hvorfor sender de ham ikke hjem, det er noget svineri!« erklærede han. »Nu har han været her i 3 år«, fjøjede han harmfuldt til. Vi raser over, at man sender tyskere hjem efter 7-8 års fangenskab.

Hvor skal man begynde?

Sådan kunne jeg blive ved i ti-mevis at fortælle, hvordan mennesker ud i Europa prøver at forstå og — tilgive! — hinanden, mennesker, der har lidt, og stadig lider, ubeskriveligt, så fantastisk, at vi vægrer os ved at tro det.

Filmen »Nattevagt«s forfatter har skrevet en ny film, »Der fallende Stern«, der er for positiv til at kunne »gå« i danske biografier. Den handler om de hjemløses problem, flygtningelejrene, dette trøstesløse milieu (for at gøre det endnu værre, styrter regnen ned), som man aldrig vil glemme. Den kvindelige leder af lejren er blevet hård af al den lidelse, al den håbløshed, hun er vidne til, og afviser en opfordring til at være hjælpsom. »Hvor skal man begynde?« spørger hun, »man føler sig så ene!« Svaret lød fra den anden hovedperson: »De, der hjælper hinanden, bliver aldrig ensomme.«

Dansk Møbelplade- & Finérfabrik

Aktieselskab

Thorvald Pedersen Odense A/S

ODENSE KONSERVESFABRIK

Civilingeniør

AXEL NIELSEN

Raadgivende Ingeniør F. R. I.
Helgavej 4 Odense
Tlf. 7675

Gerda Christiansen

Sagfører, cand. jur.

ODENSE

Reserveret

ODENSE

BRIX

BOGTRYKKERI

Kongensgade 15
Odense

I/S E. BONDO & Co.
Odense

Fyns

Social-Demokrat

Odense

Marius Madsens Eftf.

Vestergade 43

Odense

A/S Fyens Forum

SORTEBRØDRETORV 18 — ODENSE — TLF. 2726

Georg Karnø

Landsrettssagfører

VESTERGADE
ODENSE

Plovfabrikken »**FRAUGDE**«

Kongensgade
Odense

I denne fortvivlede tid, hvor menneskers værste problem netop er frygt for ensomheden, er dette svar en forløsning: Den, der hjælper, er aldrig ensom. Var det mon ikke på tide, at vi fremelsker kærligheden mellem mennesker i stedet for hadefuldheden?

Roskildevej 303, Rødovre, Valby
1 juni.

POUL GÖTZSCHE, LÆGE

Når læge Poul Gøtzsches artikel virker ret stærk, skyldes det i nogen grad, at han taler som den, der har arbejdet meget og grundigt med emnet.

Nogle af de laurbær, der høstes af en og anden i kraftige udtalelser om vor stilling til Tyskland i dag, er givetvis for letkøbte.

Når det i denne debat har været sagt, at man ikke kan stole på en tysker over en dørtærskel, er det jo en udtalelse, der nok skal høste bifald hos mange.

Men er den rigtig? Er den ikke i sin form et levn fra nazistisk sprogbrug?

Hvad har dog ikke nazisterne sagt og skrevet om jøderne.

Og dog er sandheden den, at man kan træffe nogle af de fineste og nobleste mennesker blandt jøderne. Også mennesker, der har følt varmt og ægte som danskere og har handlet ud fra disse bevægelsesgrunde.

Men overfor rettroende nazister kunne man ikke få medhold i synspunkter til gunst for nogen som helst jøde.

Nu lyder det: Man kan ikke stole på en tysker over en dørtærskel.

Hvad med den millionhær, som den tyske modstandshær bestod af

De beviste dog med deres liv, at de var til at stole på.

Hvad med de mange emigranter, som ved at forlade hus og hjem, ejendele og familie ydede betydelige materielle og menneskelige ofre?

Hvad med Hiltgunt Zassenhaus, som opmuntrede danske og norske tugthusfanger til at holde ud? Hun støttede dem i fængslerne, legemligt og psykisk.

Canaris-folkene — var de heller ikke til at stole på?

Gid vi dog havde lært så meget af de onde år, at man ikke tænkte i nationer, men i mennesker.

Når dette er sagt, skal det villigt indrømmes, at man hos mange tyskere træffer noget, som man synes er uforklarligt.

Man synes også ofte, at massepsykose gør sig stærkere gældende hos vor sydlige nabo end mange andre steder.

At frihedsbevægelsen blandt østtyskerne har ladet høre så kraftigt fra sig i den senere tid, giver os dog et vist håb om, at fremtiden tegner lysere end frygtet.

Når læge Gøtzsche i sin indledning nævner, at mange danskere undlod at støtte kirkehjælpen til tyskerne af hadfølelser, føler jeg trang til at gøre opmærksom på, at det var helt andre motiver, der fik Pigtraad til at gå imod dette initiativ.

Samtidig med at man bortødslede millionbeløb til ekstravagance bl. a. i Bonn, kom man og bad om vor hjælp til deres egne landsmænd.

Situationen var så udfordrende, at det forekom mig, at en henvendelse i udlandet på nævnte tidspunkt var himmelråbende urimelig.

JOHS. FOSMARK

Modstandslitteratur i skolebog

Adjunkt Jørgen Andersen, ved Herlufsholm lærde skole har på Gyldendals forlag udgivet: Håndbog til litteraturlæsning.

Jørgen Andersen vil være kendt af mange som en fremtrædende modstandsmand, der i sin virksomhed i Tønder ydede en god indsats. Han var sjælen i bladet Grænseposten, der udkom nøjagtig et år fra 1945-46. Man lod derefter bladet gå ind, da man var af den opfattelse, at det havde løst sin egentlige opgave. Dertil hørte saglig belysning af årsagerne til luk-

ning af de tyske skoler og klarlæggelsen af det initiativ, der i særlig grad var udgået fra det tyske mindretal under Danmarks okkupation.

Det litterært-biografiske afsnit i hans bog omfatter 125 danske og norske forfattere inden for et tidsrum af 800 år, men dog således, at mere end en trediedel hører hjemme i det 20. århundrede. Bogen er udarbejdet for enhver, der på en eller anden måde beskæftiger sig med litteraturlæsning.

En mængde nye navne er taget med. Forfatterens sympati for de folk, der var på den rigtige side, skjules ikke. Der er ret fyldige behandlinger af folk som Nordahl Grieg, Kaj Munk, Morten Nielsen og Arnulf Øverland, men også folk, som forfatteren personlig tager afstand fra, får deres plads. Man kan således nævne: Harald Bergstedt, Knut Hamsun og Valdemar Rørdam.

Et par pudsige ting fra bogen skal anføres. I omtalen af Nordahl Grieg hedder det: Den første opgave, han fik betroet, var at bringe Norges guldbeholdning i sikkerhed i England. Ved skæbnens lunefulde spil kom denne fjende af kapitalismen til at våge over for 240 millioner kroner guld i mere end 7 uger . . .

Om Arnulf Øverland skriver Jørgen Andersen bl. a.: Øverland blev hurtigt arresteret efter d. 9. april 1940 og sendt til fangelejren Grini, hvorfra der Norden rundt snart gik historier om denne fange, som tyskerne havde så svært ved at styre. En dag skulle der laves noget gartnerarbejde i lejren, og der blev ved appellen givet besked om, at hvis der fandtes en gartner i geleddet, skulle han straks melde sig. — Ingen trådte frem — »Er der virkelig ikke en eneste gartner?« brølede den tyske sjakformand. Da hørtes pludselig Øverlands stiltfærdige stemme: »Kunne man ikke arrestere en? J. F.

Andelsselskabet

ODENSE EKSPORTSLAGTERI

**FYNS
TIDENDE**

Odense

CYMA

Et af de bedste Schweizer Præ-
cisions Ure. Forlang det hos
Deres Urmager

Rich. Jacobsen

Automobilhandel

Kongensgade 76 Odense
Telf. 9470

1/2 C. M. Eriksen & Søn

Kongensgade 10
Telf. 1063-657
Odense

Blomsterforretningen

»Agnes«

Kongensgade 18
Telf. 8631 Odense

I. G. HUSET — ODENSE

P. C. RASMUSSEN

Odense A/S

Chr. Olsen

FRØAVL & FRØHANDEL A/S — ODENSE

ODENSE VIN KOMPAGNI

Kongelig Hofleverandør

Grundlagt 1895

HUSET MED DE GODE MÆRKER

Den danske stat kan nu sende kæmperegning til Tyskland

Deporterede danskere gjorde millioner af timers slavearbejde i den tyske rustningsindustri

En tysk domstol i Frankfurt har den 10. juni dømt den store kemiske koncern I. G. Farben til at betale 10.000 mark plus renter til den tidligere fange i koncentrationslejren Auschwitz, Norbert Wollheim, der nu er bosat i New York.

Wollheim, der er jøde, havde stævnet selskabet til at betale ham dette beløb som løn for udført arbejde i selskabets fabrik i Monowitch ved Auschwitz, hvor der blev fremstillet syntetisk gummi. Wollheim blev arresteret i marts 1943 sammen med sin hustru og sit barn og sendt til Auschwitz, hvor han blev udtaget til et arbejdshold på fabriken. Han arbejdede her indtil 1945.

Det hedder i domspræmisserne, at retten anså det for fastslået, at I. G. Farbens ledelse i Monowitz ved skødesløshed havde påført Wollheim lidelser, selv om denne indrømmede, at han ikke direkte blev mishandlet. Aldrig, så længe fabriken bestod, havde nogen af de 25 direktører i moderselskabet aflagt besøg der, skønt der på et tidspunkt var beskæftiget 30.000 mand, hvoraf mange blev hentet fra koncentrationslejren i nærheden. Selskabet måtte anses for erstatningspligtig for skader, der var blevet tilføjet dets ansatte, selv om disse skader kun skyldtes organisationsfejl. Hvis selskabet eller dets ledere havde vist blot den mindste interesse for arbejderne, ville man have vidst besked om massedødeligheden blandt fangerne i koncentrationslejren, eller vidst, at SS hentede dem, der ikke længere kunne arbejde, til døden i gaskamrene.

Fangerne blev tvunget til at arbejde sig til døde

Retten støttede imidlertid den kendelse, der var afsagt af krigs-

forbryderdomstolen i Nürnberg om, at det ikke var bevist, at I. G. Farben havde anmodet om eller sørget for udvælgelsen af de fanger, der blev henrettet. Men det var gennem vidneudsagn bevist, at I. G. Farbens ledelse havde udvist en frygtelig ligegyldighed overfor de fangne jøder. Retten var ikke i tvivl om, at i visse arbejdsforhold blev fangerne tvunget til at arbejde sig til døde. Fangerne blev tvunget til at arbejde i et sådant tempo, trods underernæring og mangelfuldt udstyr, at deres sammenbrud var uundgåeligt, hed det til slut i rettens præmisser.

I. G. Farben er under likvidering, og der er dannet tre store efterfølgerselskaber samt flere små, men moderfirmaet eksisterer stadig, indtil alle dets aktiver er fordelt.

Da dommen har den største principielle betydning, vil repræsentanter for I. G. Farben indgive appel hos forbundsdomstolen.

Næsten alle 6000 danskere, der sad i længere eller kortere tid i tyske k-z-lejre, måtte henslæbe lange og trange dage ved slavearbejde, hovedsagelig i den tyske rustningsindustri og ved Wehrmachts-arbejde med gravning af tankspærringer.

Fra de 6000 kan der nu rejses retssager med erstatningskrav mod Heinckel, Auer, Beyer og mange andre selskaber.

Da det vil være ret uoverkommeligt med et så stort antal retssager, vil det af praktiske grunde være at anbefale, at den danske stat anlægger sag mod den tyske stat, der derefter kan fordele den pengemæssige erstatning, der måtte blive resultatet af sagsanlægget.

I opstillingen af regnestykket skal vi ikke være smålige. Vi skal

heller ikke forsøge at presse sagen. Men væbner man sig med megen beskedenhed, vil følgende regnestykke kunne opstilles:

6000 mands arbejde i 180 arbejdsdage på hver 10 timer vil blive 10 millioner 800.00 arbejdstimer.

Da arbejdskraften i mange tilfælde var højt kvalificeret, vil der blive tale om en ret anselig timebetaling.

Selv om hovedparten blev beskæftiget som arbejdsmænd, var dog også et betydeligt antal beskæftiget som kemikere, læger og arkitekter. Det kan tilføjes, at arbejdsdagen er sat meget lavt, når den ansættes til 10 timer.

Det danske samfund udbetalte i almindelighed til livets opretholdelse undes deportationen for familierne i Danmark.

Den danske stat har desuden udbetalt en erstatningssum til de hjemvendte, hvorfor noget taler for, at ikke de enkelte, men den danske stat gennem retsforfølgelse indkasserer det omtalte kæmpebeløb.

JOHS. FOSMARK

K. H.s mærkater

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. à 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kanikestræde 10, Kbh. K.

De indkomne beløb går til fondens hjælpearbejde.

FANNIKE

Kontorforsyningen
Kongensgade 24-26
Odense

»Bolette«

Kongensgade 12 — Odense
Tlf. 14847 Postgiro 83749

Odense Paladsteater

OTTO NØRMARK

SVEND LASSEN
Reklamebureau
Vestergade 32 Odense

Aktieselskabet
Hørfabriken i Tommerup

Sorø Amtstidende

Reserveret
SLAGELSE

Slagelse Valsemølle ^{A/S}

Skandinavisk Kaffe & Kakao Co. ^{A/S}

Afdeling for Fyen — Odense

C. S.

Odense

H. J. HANSEN

VESTERGADE 97—101 . ODENSE

^{A/S} Fehr & Co. Odense

A. Classen-Smith ^{A/S}

Odense

G. HJORTH & Co.

VINDEGADE 14—18
ODENSE

Odense Teater

Direktion: Helge Rungwald

Telefoner 2109 — 2765

Jens P. Koch & Co.

Vindegade 26

Bygmestre
Odense

Tlf. 11241

NIELS MIKKELSEN

Så er direktør Niels Mikkelsen, »Skandia« ikke mere blandt os, en stor personlighed er gået bort. Som så mange andre kunne han ikke overleve tyskernes tortur i 1944-45.

Mange er vi, som husker Mikkelsen fra Vestre Fængsel, hvor han var fra midten af oktober 1944 til kapitulationen, det allermeste af tiden i enecelle. Han var stortvilt for Gestapo, men knække hans vilje trods den hårdeste åndelige tortur, heri indbefattet hypnose, kunne de ikke. Det var for mig, der oplevede en »samtale« mellem Mikkelsen og Gestapo herligt at mærke den respekt, disse modbydelige folk havde for Mikkelsen. Denne respekt gav sig blandt andet udslag i, at de trods snerren og skælden — altid sagde »hr.« eller »direktør« til ham, og han svarede roligt og værdigt på det, han ville svare på. Engang, det var vel i begyndelsen af 1945, fik han ordre på at skrive en rapport over sin egen og andres indsats i frihedskampen, og til det formål havde man givet ham en skriveblok og en pen ind i cellen. I to dage sad Mikkelsen med papiret foran sig uden at skrive en linie, for, som han sagde: »Jeg kan intet skrive, uden at røbe kammerater derude, og det kan jeg ikke«. Det er en hæder at skrive om Mikkelsen, at han gentagne gange forsøgte at tage sit eget liv i Vestre, han gjorde det af angst for, at hans modstandskraft en dag ville være brudt.

Mange vil huske direktør Mikkelsens flothed nytårsaften, hvor han ad mærkelige kanaler, og med voldsom bestikkelse af Hauptwachtmeister Mücke, havde »organiseret« ekstra forplejning til kvindegangen og til samtlige kalfaktorer. Da kalfaktorerne var samlet i køkkenet til »gildet«, udbragte kokken, Leif, et leve for Mikkelsen, og et hurrabrøl, der kunne høres over hele Vestre, rungede. Da jeg lidt efter fortalte Mikkelsen, for hvem vi havde

råbt, var hans eneste kommentar: I er splittertossed.

Mange kammerater har søgt og fået hjælp hos Mikkelsen. Lad mig som et enkelt eksempel nævne, at førnævnte Leif, som var blevet »glemt« på et lazaret i Tyskland, på Mikkelsens foranledning og regning blev hentet hjem af en ambulanceflyvemaskine. Desværre døde Leif senere, men til det sidste blev han besøgt af Mikkelsen.

Nu er direktør Mikkelsen ikke mere, men vi, der havde den glæde at lære ham at kende, vil minde ham som en af frihedskampens største mænd, en rank, fin og nobel mand, som ikke lod sig rokke fra den frihedsvej, han havde valgt, og som ikke lod sig knække eller knægte af Gestapos hårdeste folk.

Nykøbing F. i juni 1953.

Aksel Vilhelmsen

En kirurg skriver om krigen i Rusland

Peter Bamm er kirurg; hans rigtige navn er dr. Curt Emmerich. Han har skrevet en roman om sine oplevelser under felttoget i Rusland. Den er udkommet på Kössels Forlag i München og hedder »Die unsichtbare Flagge«. Med tilføjjelsen »Ein Bericht«.

Ganske saglig skildrer han krigens forløb, både sejr og nederlag, i en række små kapitler, som hver rummer en anekdote, og disse med et flygtigt, men sikkert penselstrøg henkastede anekdoter, giver et farverigt, impressionistisk billede af oplevelserne indtil katastrofen i øst.

Hver sætning røber en iagttagelse, der er mediciner — han synes kølig og varm i eet, kølig, når det gælder at male atmosfæren, varm, når menneskelig medfølelse påkræves.

Der er ingen handling i denne »Bericht«; man er med det samme klar over, at krigen her ikke enyttes som makaber baggrund for opdagede hændelser. En læges skarpe øjne spejder efter typiske

situationer; han kæder dem sammen til en mosaik af små, man synes tilfældige begivenheder. Men »på afstand«, bare man har læst to, tre af de små kapitler, bemærker man, at det er selve historien, der vejleder handlingens gang i tæppemønster, og sikke et mønster, der bliver synligt.

Over lægens telt bag fronten — således lyder bogens ouverture — vajer et usynligt flag, som hedder »Humanitas« — og med det samme er vi inde i malstrømmen: »Stalinlinien«, befæstningen ved Dnjestr-flodens østlige bred, var gennembrudt af tyskerne; lægen er på vej til divisionsstaben og møder feltpræsten. »Det første, man føler ved sådan et møde på slagmarken, er en tilfredsstillelse over, at manden lever endnu. Derudover er man altid fuld af historier, der venter på at blive født. Om en oplevelse er af alvorlig eller løjerlig natur, lægger man jo først mærke til, når den fortælles. Og så hører man endelig ved et sådant møde nyhederne. Vi sætter os på en stub, ikke anderledes end som om det var på en Boulevard Café.

Dette som eksempel på bogens uhøjtidelige, nonchelante, »impressionistiske« tone. Men han er ikke bare »Schlachtenbummler« som Ernst Jünger, den højt begavede asket, der selv i undergang og kaos plejer og afrunder sit jeg; Jünger er en sjælens kirurg, der fattes humor; ikke mindst derfor er han en farlig intellektuel: mangel på humor afslører mangel på menneskelig medfølelse.

Kirurgen Peter Bamm siger om en såret på forbindingspladsen: »Han er jo ikke en syg i sædvanlig forstand. Han er en rask, ung mand, der rives ud af et endnu uopfyldt liv. En sådan ung sjæls elendighed, som skal forlade denne verden om en stund, er umådelig. Al den glorie, som vi nu smykker en helts død med, tager ikke en døjt fra den unge sjæls uudtømmelige lidelse«.

Og hvad var den døendes sidste bøn? Vi er midt inde i krigens gru

HARBOES BRYGGERI

Skælskør

ANDELVASKERIET
FOR SYDVESTSJÆLLAND
SKÆLSKØR

Mathiesen & Møller
Urmager og Guldsmed
Skælskør

Niels Andersen
Tømrermester
Tranderup pr. Skælskør
Tlf. Skælskør 177

A. Bülow-Olsen
Skælskør 1701

A. Teisen & Søn
Murer- og Bygmestre
Skælskør — Tlf. 85

Næstved Discontobank
Aktieselskab

Sydsjællands Kaffebrønderi
v/ P. E. Andersen
NÆSTVED

Brdr. Andersen
»Bryggergaarden«
Rlmgstedgade 25 - Næstved 2404

N. H. KRAGH
Konditor
NÆSTVED

Brødrene Andersen

Vindegade 100
ODENSE

Arbejdernes Aktiebageri

Odense

N. P. Rosenlund

Cykler og Gummi en gros
Vindegade 48 Odense

CARL NIELSEN'S

Bogbinderi & Protokollfabrik
Kongensgade 40 Odense Tlf. 303

Firma J. Hansen

Vindegade 26-28 Odense Tlf. 616

S. C. Sørensen ^{A/S}

Odense

Aktieselskabet
N. N. Blumensaadts Fabrikker
Odense

— når vi læser: »Han bad præsten om at sende uret til sin kone; han havde fået det forærende af hende. Det måtte hænge endnu ved hans afrevne arm. Han havde nøjagtig skildret, hvor han var blevet såret«.

Og så skifter scenerierne; man må stadig være på vagt overfor de »andre«, som partimedlemmerne kaldes; og jo mere situationen tilspidnes, jo mere vanvittige befalingerne lyder fra »Førerens« hovedkvarter, des stærkere bliver sammenholdet iblandt de sagkyn-dige, officererne, mod regimet. Man sporer ånden, der besjælede mændene fra d. 20. juli 1944, og den lumre utryghed, der vanskeliggjorde forberedelserne til attentatet. Og muntre episoder af kostelig skælmskhed skifter med alvorstale, i ord, korte som et epigram, kendetegnes en situation. »De vil tabe deres krig«, siger den ledende general — men alle er de blevet medskyldige i, at den krig i det hele taget førtes. »Hitler nåede at manøvrere det tyske folk ind i en situation, hvor alle omsider måtte forsvare deres fædreland mod den røde armé«. Og nazisterne gjorde sig eet med fædrelandet. Et andet spørgsmål er, om denne hypotese holder stik overfor de historiske kendsgerninger — om den ikke alt for let går hen over skyld og ansvar, som pastor Niemøller har formuleret det på en mere vægtig og rammende måde. Og at den ramte, viser ikke mindst reaktionen på Niemøllers »skyldbekendelse« i Tyskland. .

Når man vil sige noget kritisk om denne bog og andre lignende, der er udkommet i Tyskland, så synes man i ny og næ, at forfatterens antimilitaristiske sindelag understreges så tykt, at man egentlig havde forventet lidt mere aktiv indsats i modstandskampens tjeneste hos dem den gang — udover at de nu skriver romaner.

Når dette er sagt, må Peter Bamms bog dog betegnes som en kunstnerisk værdifuld, livsægte reportage; kirurgen er en glimrende forfatter; han er ærlig og ægte; vi lærer den tyske »Jens« at kende

og hans foresatte, reaktionen og sminken, de pudser deres gerninger op med efter at de indser (sent ak, så sent), at en vanvittig befaler dem.

Hans Rütting

[Peter Bamm: Die unsichtbare Flagge. München: Kösel 1952. 374 S. 14,80 DM.]

Rapport fra FN om slavearbejde

En FN-kommission har foretaget en verdensomspændende undersøgelse for at konstatere, i hvilke lande der eksisterer slavearbejde, og oplyser i en offentliggjort rapport, at det er tilfældet i visse kommunistiske lande og Sydafrika samt at der i det britiske statssamfund, i Amerika og Spanien findes love, som kunne udnyttes i denne retning.

Kommissionen fastslår, at der findes to hovedkategorier af slavearbejde, nemlig udnyttelse af politiske fanger og udnyttelse af billig arbejdskraft alene med økonomiske formål for øje. Eksempler på den første kategori forefindes i Sovjetunionen, Bulgarien, Czekoslovakiet og Rumænien og på den anden kategori i Sydafrika, Sovjetunionen, Czekoslovakiet og Bulgarien.

Om Sovjetunionen siger rapporten blandt andet, at mennesker, der idømmes frihedsstraf, især for politiske forbrydelser, som oftest beskæftiges i arbejdslejre eller kolonier ved store projekter. Dette system synes at spille en væsentlig rolle i landets økonomi.

Kommissionen ved dog ikke, hvor mange lejre eller kolonier der findes i Sovjetunionen, hvor de findes, eller hvor mange mennesker der arbejder i dem.

Man udtaler endvidere overbevisningen om, at Sydafrika har et lovsystem, hvis hensigt er at skabe en uoverstigelig kløft mellem afrikanere og europæere og at skabe en permanent, rigelig og billig arbejdsstyrke.

England og dets 12 territorier anklages ikke for slavearbejde, men kommissionen mener, at Malayas nødregulativer og visse forordninger kunne føre til slavearbejde med økonomiske formål.

Nogle af de amerikanske stater definerer ordet »omstrefere« så frit og straffer dem så hårdt, at det vil kunne føre til slavearbejde med økonomiske formål.

Skæbne fra kz-lejr

Kriminalretten i Nykøbing F. fik i går et glimt af en tidligere k-z-fanges triste livsskæbne, skriver Berlingske Aftenavis den 30. maj. En direktør fra en mellemstor provinsby dukkede op i retten efter at have været forsvundet fra sit hjem og fra myndighedernes kontrol siden september sidste år. Han havde i flere måneder været sigtet og efterlyst i anledning af en mindre overtrædelse af vareforsyningsloven, og forleden fandt en kriminalbetjent ham tilfældigt som medhjælper på en gård på Falster.

Direktøren havde under krigen været medlem af modstandsbevægelsen. Han blev taget af tyskerne og underkastet en tortur, som hans legeme endnu er mærket af. Senere kom han i koncentrationslejren »Neuengamme«. Efter krigen kom reaktionen. Hans nerver var ødelagte. Han prøvede at blive helbredet, men for godt et halvt år siden slog det hele klik for ham. Han forsvandt fra sit hjem, flakkede landet rundt som subsistensløs og fandt så et job på en falstersk gård, hvor han nu er landarbejder. Efter i går at have afgivet forklaring i retten, sendtes sagen imod ham tilbage til hans hjemstavnskommune, og han selv vendte tilbage til den fredelige ubemærkethed på landet, hvor der er håb om, at hans nerver med tiden vil falde til ro.

Hyllinge
Træindustri A/S
Hyllinge
Klapstole og Liggestole

Hotel »SmaalandsHAVet«
Bisserup Strand tilbyder 1. Kl.s
Pension. Selskaber modtages
Tlf. Rude 98

Sparekassen for Grevskabet
Holsteinborg og Omegn
RUDE

Københavns
Sukkerraffinaderi
Sukkerfabrikken Nykøbing
Limiteret

Handelsgartner
H. Hansen
Gram

Jens Geil
Gram — Tlf. 25
Isenkram Glas Porcelæn

Gram Boghandel
Jes Hansen

OLAF AASTRUP
Indeh. Jul. Hansen
Manufaktur — Konfektion
Tlf. 43 Gram Tlf. 43

Th. Laursens Bogtrykkeri
Jernbanegade 8
Tønder Tlf. 2550*

Radioforhandler
H. Rasmussen
Vestergade 1 Tønder

A/S Wittenborgs Automatfabrikker
Odense

Handelsbanken i Odense

Filial af
Aktieselskabet Københavns Handelsbank

Marinus Lytkens
VINHANDEL
SLOTSGADE 24 — ODENSE
TELEFON 233

A/S Haustrups Fabrikker
ODENSE

Odense Marcipanfabrik

Aktieselskab
VESTERBRO 1

Ernst Detersen - Knud Andersen
Landsretssagfører — Odense

Benådninger

Forleden dag løb jeg på en af kammeraterne fra Neuengamme.

Hans ene arm var endnu lammet, og hovedet bar endnu tydelige mærker efter mishandling.

Lægerne havde trøstet ham med, at armen aldrig blev brugbar.

— I går kom min stikker ud. Han var blevet benådet. Han bor i samme hus, hvor jeg bor med min familie, sagde han.

Og han fortsatte: Det er jo lige drøjt nok for mine to drenge at skulle gå og se på den fyr. De ved også, at han har gennembanket deres mor.

— Må vi tæve ham, far, spurgte de?

— Ja, svarede jeg, men det må jo blive på et sted og på et tidspunkt, hvor ingen ser det.

Vi hilste af med hinanden. Både hans og drengenes reaktion er letforståelig og letforklarlig.

Det har også i vide kredse vakt både harme og forundring, at det har behaget justitsminister Helga Petersen at løslade tre af de mest berygtede krigsforbrydere fra okkupationen, nemlig Günther Pancke, Issel og Renner.

Derefter er der kun fire tyske krigsforbrydere tilbage i dansk fængsel, men frihedens time slår vel også snart for dem.

De tre, der blev benådet med den klausul, at de ikke mere må tage ophold i Danmark.

Det er uforståeligt, at justitsministeren ikke har ledsaget benådningen med en redegørelse, der ialtfald gør et forsøg på at forklare en undrende befolkning, at det er det rigtige, der er sket.

En del jurister siger som begrundelse for benådningen, at de langvarige indespærringer er fordyrende for den offentlige forvaltning. De tilføjer, at når vi ikke kan lide de pågældende, må vi dog skønne på, at de bliver smidt ud af landet.

Sådanne synspunkter er imidlertid så kolde, at den jævne befolkning ganske afviser dem.

Af og til rejser sådanne benåd-

ninger denne tanke: Var der sket noget lignende i samme tempo med mændene og kvinderne fra Danmarks frihedskamp — hvis Hitler havde vundet krigen?

Ingen er jo i tvivl om svaret.

Vi skal være klogere og bedre end de andre, svarer nogle.

Javel — men der *må* være en kant. *Johs. F.*

Samtaler med unge og gamle i dagens Tyskland

Bibliotekar Hans Rütting giver en række nærbilleder fra efterkrigstidens Tyskland, der er præget af ideologiske diskussioner.

II.

Uventet besøg

En dag, da jeg kom hjem, stod der en fremmed pige i mit værelse. Selvfølgelig foran spejlet. Som var det det mest naturlige i verden, kom hun mig i møde og gav mig, med usigelig ynde, begge hænder, idet hun råbte: »Sikken en indbrudstyv, ikke? Jeg hedder Maria og har fået Deres adresse fra en fælles bekendt fra München — Deres nabo lukkede mig ind til Dem!

Hun talte Sydtyskernes melodiske sprog; i et hjørne af stuen opdagede jeg en mægtig rygsæk. Ja, hun var »blaffet« til København mest i privatbiler og det havde ikke været svært for hende. Det kunne jeg nemt tænke mig: thi hun var smuk, endda ualmindelig smuk, med tykt blondt hår lagt i en krans og dybe blå øjne, der gemte et skælmsk smil. Hun var tysker og student, lidt over tyve år, og skulle tage ophold i Danmark for at »demokratiseres«.

— Der er noget, der hedder Tivoli — lo hun — og Kronborg, og Roskilde — tilføjede hun alvorligt — det må jeg se! Jeg studerer nemlig kunsthistorie!

Hun smigrer ikke danskerne

Er De nu blevet demokrat? spurgte jeg hende, da hun besøgte mig på tilbageturen til Tyskland.

— Nej — svarede hun — opholdet har været for kort. Men sig mig en ting: De har en konge og

et parlament. Det er en modsigelse, jeg ikke forstår. Kunne De ikke afskaffe en af delene? Jeg ville foreslå — parlamentet. Hvorfor alt det vrøvl med partierne — og de mange penge til folketingsmændene. Kongen er en god mand — lad ham give ordre!

Og hvad synes De ellers om Danmark?

— Hvordan kan De holde ud at leve her? spurgte hun igen.

— Nå har danskerne været så stygge imod Dem?

— Tværtimod — flinke, næsten alt for flinke — men der sker jo ingenting i Danmark! Det er jævnt og hyggeligt — men ikke mere. Ingen problemer, ingen uro — Danmark er en ferieidyl! Men jeg synes ikke om dette flegma!

— Men dansk familieliv —? prøvede jeg — og det har dog sikkert været en oplevelse for Dem? Blev De ikke inviteret til »aftenkaffe«?

Hun gjorde en afværgende håndbevægelse. — Tre gange, så sagde jeg »nej tak«. Danskerne forstår udmærket at kede sig i timevis over en kop kaffe!

Var der virkelig intet positivt at finde? En god ide: højskolerne, hvad siger De til dem?

Så kom der endelig et glædestrålende udbrud: — jo, de er glimrende og kunne tænkes som forbillede for Tyskland — men — tilføjede hun med et eftertænksomt smil — er der ikke gået forretning i højskolevæsenet? Man taler i eet åndedræt om ånd — og om andelsbevægelse. — Og dansk »lune«?

HANS OUTZEN

Møbler og Gulvtæpper
Tønder

Løfgren

Tønder

Alt i Jern, Klude og Metaller

Røde Kro

Savværk $\frac{1}{8}$

Hans Knudsen

JERN & STAALFORRETNING

Tlf. 3040 - 5 Lin.

Sønderborg

Aktieselskabet

„Hydor“
MASKINFABRIK

Haderslev

Jels-Grønnebæk Mejeri

Jels — Tlf. 2

Bastrup

Andelsmejeri

Tlf. 102 Vamdrup Tlf. 102

Syddjysk Andels

Fjerkræslagteri

Telefon 88

Vamdrup

Camo Fiskehjul

Carl Andersen

»Mosebo«

BJERRINGBRO

**FYNS
STIFTSTIDENDE**

Fyns Disconto Kasse

BANK-AKTIESELSKAB

Odense

Fyens Landmandsbank

AKTIESELSKAB

ODENSE

$\frac{1}{8}$ *Aug. Christgau*

ODENSE KAEFE RISTERI & THE IMPORT

Odense

Laur. Winther

Odense

$\frac{1}{8}$ Tapetfabriken »FIONA«

Faaborg

Hun havde ikke lagt mærke til det. Jeg prøvede at forklare.

— Ah, det mener De — disse forblommede talemåder? Er det ikke simpelthen et udtryk for manglende mod til at sige en sandhed direkte?

På rejse til München

En dag tog jeg til München, for at besøge Maria og for at lære den tyske ungdom at kende.

Mit første indtryk fra turen Flensburg-Hamborg blev af senere iagttagelser bekræftet. Tyskerne spørger ikke, om krigen kan undgås — de spørger, hvornår den kommer — og så er de fyldt med et væld af mindreværdskomplekser.

— Jeg inviterer Dem til at sidde hos mig i første klasse, sagde repræsentanten til mig, da han hørte, at jeg var dansk statsborger. Jeg skal nok betale prisen for skellen!

Han løftede min rygsæk fra bagagenettet, medens de medrejsende så anerkendende på ham.

— Danskerne bør vide, at vi ikke er barbarer!

Vi faldt i snak, og han viste sig at være en af dem, der intet har lært af begivenhederne.

— Hvorfor gik englænderne ikke med Hitler mod russerne?

Men nu — nu har I atter brug for os. Men nu vil vi ikke! Nu skal vi desertere, når I henter os!

Denne glose udslyngede han flere gange som et trodsigt barn.

— Først dømmes vore generaler for handlinger, de andre selv begår — og nu hentes de ud af fængslerne. Hvilken dobbeltbundet moral! og de mennesker vil optræde som vore opdragere?

Han var, som de fleste tyske, jeg talte med — den tidligere nazist, ministerpræsident Bartram i Kiel ikke undtagen — europæer og pacifist, men der sporedes en falsk tone i denne melodi; man kasserer det nationale for at løbe fra fortidens ansvar.

Han så på min Leica. — Sådan een har jeg også haft, medens jeg var soldat. en gik for en skinke — i hungertiden. Men nu — — —

Han så ud over Hamburgs rui-

ner. — Er det ikke dejlige motiver? Helvede kunne tænkes at være et paradys for fotograferne. Og hvorfor alt dette? De skulle have søgt deres mål tusind kilometer længere mod øst. Det var ouverturen til den ny dolkestødlegende. Vi kunne have vundet krigen — hvis englænderne ikke var faldet os i ryggen, medens vi kæmpede mod russeren — hvis generalerne ikke havde begået oprør — hvis bombeattentatet ikke havde forstyret Hitlers forstand — vi kunne have vundet — — —

Betragtninger fra en hjørneplads

Tysken viser mere og mere vilde træk; det fantastiske overgår sig selv; hans oprindelige anlæg, det kaotiske og formløse, kommer mere og mere frem. Der er ingen stil over menneskene — nogle viser en påtaget, ja, krukkeholdning, andre er bare slappe og trætte, men enhver har sin egen måde at reagere på. De er aldeles uberegnelige, uden traditioner, og i besiddelse af en indgroet foragt overfor civilisation og ydre former, så man tit føler sig som en domptør, der forsigtigt træder ind i et bur med ukendte dyr. Men de er tamme — og ude efter at slutte venskab med fremmede turister, ikke for at opnå fordele ved det, men for at vise, hvad de selv har formået siden pengereformen.

— Den tyske soldat er verdens bedste! Dette fyndord høres mangfoldige gange af skiftende passagerer. — Han er den eneste, der kunne holde stand overfor russerne — jo, vi forstår godt, nu har man brug for os igen. Men vi har nok af krigen!

Om natten får jeg selskab: en gymnasiellehrer, tidligere »vandreflugt« og major fra den sidste krig, aldeles ikke nazist, men — som han selv udtrykker sig — desto mere »patriot«.

— Vi må yde vort bidrag til Europas forsvar! sagde han. — Jeg gad ikke være i Adenauers sted. Vore partier savner en fælles basis: nemlig tolerancen!

Ved morgengryet skimter jeg sydens kærkomne forposter: poplerne langs Mainfloden — og blandt passagererne hist og her en jesuit, der blader i sin bønnebog. Gamle byer, som jeg engang for mange år siden gennemstrefjede glider forbi — men man ser ingen vandreflugte med rygsæk og guitar; når man taler med unge mennesker, får man det indtryk, at kampen for tilværelsen — for bopæl, mad, penge, for hurtigst at få overstået deres eksamen sluger hele deres interesse. I Tyskland var eventyret og sensationen blevet sat i system; de unge af i dag savner denne stimulations fra i går og søger at skabe den påny — i mindet og i illusionen.

Der står ingen på banegården for at modtage mig; det må skyldes Marias »bayerske sløseri«, at hun ikke har fået eftersendt mit sidste brev. Jeg anede det; når jeg tænker på hende, forestiller jeg mig altid en fynbo med østrigsk melodi i stemmen. Det katolske og det grundtvigske er ikke så fjert fra hinanden som mange grundtvigianere vil påstå — og det samme stænk af slægtskab spores også mellem de danske øboere og høj-slettens folk syd for Mainfloden. De er barnlige, ligefremme, pludrende og lidt skødesløse i alt, de foretager sig.

Sikken en virkelyst i München! Der hãmres og bygges alle vegne — og hvor der er lidt plads mellem ruinerne, rejses små forretninger i hastigt sammentømrede boder.

— Maria er nok på slottet hos sin far — »baronen«, sagde den unge arkitekt til mig, som jeg op-søgte mellem fjælde og stilladser. Han udtalte ordet »baronen« med en vis ironisk æresfrygt; der findes stadig standsforskelle i Tyskland; hverken Hitler eller bomber har kunnet afskaffe dem. De er autoritetstroens udødelige levninger.

Fortsættes i næste nr.

Thisted Jernhandel $\frac{A}{S}$

Hans Bredahl

Jern og Staal

Thisted

Tlf. 637

AAGE V. KJÆR

Lille Torv 3

Thisted

Aktieselskabet

P. O. Paulsen

Thisted

**A/S Han Herreders
Tømmerhandel**
Fjerritslev

PETER JENSEN
MANUFAKTUR
Thisted

Aut. General Motors Forhandler

ARNE RABENHØJ
Nykøbing Mors

Slagteriudsalget

TH. 148 - LØGSTØR

Robert Lassen

VAADBINDERI

Tlf. 344 - Privat 333 - Skagen

**JUNGS
BOGHANDEL
STEPHAN AGGER**

Skive.

Aktieselskabet

Grængegaardens Teglværk

Erling Skovgaard

Ramme Maskinforretning

Ramme

Tlf. 73

Andelsmejeriet »Sædager«

Onsild

$\frac{A}{S}$ **C. O. Jensens Maskinfabrik**
Brovst

JYDSK DUNKEFABRIK $\frac{A}{S}$
Hedensted

Tønder Landmandsbank $\frac{A}{S}$

Radio-Møller
GRAM

N. TIMMERMANN

Gram Savværk

$\frac{A}{S}$ **Sørensen's Kulhandel**

THISTED

Telefoner 17 og 100

A/S J. Petersens

Beslagfabrik
Nibe

Aktieselskabet

N. A. Christensen & Co.

Nykøbing Mors

Einar Ejsing

Nibe

Reserveret O. F.

Nibe Jernhandel A/S

Nibe

Tlf. 32

Nibe og Oplands Bank

Aktieselskab

Andr. Møllerup

Skibsproviantering

Thyborøn

Tlf. 300

Aktieselskabet

**De forenede Teglværker
ved Aarhus**

Valdemar Petersen

Skibsproviantering

Thyborøn Havn

Aktieselskabet

Tømremestrenes Damp-, Save- og Høvleværk

Aarhus

Thyborøn

Fiskeauktion

v. Alb. Steen

Murermester **Klostergaard**

Murer-, Entreprenør-, Ingeniør-Arbejde

Hafniahus

Aarhus

Tlf. 22433

Georg H. Olesen

Fiskeeksport

Thyborøn

A. M. C.

Aarhus

Johannes Sunesen

Bagermester

Tlf. Thyborøn 32

Weber & Sørensen

REKLAMEBUREAU — AARHUS

RINGKØBING FISKEEXPORT
OG FILETFABRIK

Tlf. 376

Ringkøbing

Tlf. 491

FRODE THINGSIG

Kontormaskiner og Kasseapparater

København:
Reventlowsgade 14
Ve. 9755

Aarhus:
Søndergade 1
Tlf. 28100

Odense:
Dronningensgade 24
Tlf. 10077

»Vulcano«

Tlf. 3573 Aarhus
Metallisering af Kofangere

Carl Nielsen's Søn
Guldvarefabrik
AARHUS

BATA

Ryesgade 14 Aarhus

Bajsen

Ryesgade 4-6 Tlf. 9701 Aarhus

ET HJEM PAA REJSEN

A
A
R
H
U
S

Missions-Hotellet ANSGAR

Nybygget, moderne og hyggeligt Hotel,
med 1. Kl. Køkken og Service.

Hadsten
Træindustri

A. Wangsgaard

Tømrmester
Kystvej 25 Aarhus

Tandtekniker

Pahlman Hafstrøm
Brunsgade 29 Aarhus
Tlf. 1301

Revisions Anstalten

Valborg Kaae
Tlf. 32944 — 32859
AARHUS

Henri Petersen
Guld- og Sølvsmed
Søndergade 8 Tlf. 21436
AARHUS

Rahr's
tekniske Forretning A/S
AARHUS

W. Ehrenreich-Petersen
Elektriske Anlæg og Belysninger
Nørregade 38 Aarhus

L. S. Sørensen
FISKEEXPORT
Ringkøbing Tlf. 78 - 79

Jørgen Jensen
Kolonial og Skibsproviantering
Hvide Sande Telefon 13

Esbjerg Tæppelager

Kongensgade 88 Tlf. 3811

Aarhus Textil-Fabrik A/S
Brabrand

A/S A. Knudsens
Læderfabrik
Ebeltoft

**Udlejning af Borde,
Stole & Service**
Buchtrups Udlejningsforretning
Aabyhøj 57755-57260

Heinrich Nielsen
Slagterforretning
Silkeborgvej 255 Aabyhøj
Tlf. 213

Christianshøj Kolonial
Pilgaard og Nielsen
Silkeborgvej 520 Aabyhøj 57550

Rold Skovs Savværk

Arden

A/S Auning
Savværk og Tømmerhandel

R. STRØM
aut. Installatør
Rønde

Bjødstrup Mejeri
pr. Rønde
Tlf. Rønde 212

HORSENS
TRELASTHANDEL A/S

A/S Arbejdernes
Fællesbageri
Horsens

Dansk Metal-Ætseværk A/S
HORSENS

Petersen og Sørensen
Cigarer og Tobaksfabriker
Horsens

Kristian Kirks
Telefonfabriker A/S
HORSENS

N. C. Nielsen
Alabastindustri
Horsens

**Jydsk Kulsyre-
og Tør-Is Fabrik** A/s
HORSENS

CONTANTEN

Gedsted

A. P. JENSEN
Smede- og Maskinforretning
Tlf. 29 Kongerslev

**A/s Kolding
Exportslagteri**
KOLDING

GETAMA

Aktieselskab
Gedsted

S. E. BRUHN
Urmager - Guldsmed - Optiker
Grundlagt 1881 Toftlund 40

Sv. Rask Petersen
Aagaard Mølle
Aagaard

Niels Laustsen

Købmand
Klejstrup pr. Hobro Tlf. 7

A. H. Ullerup & Søn
Kolonial — Isenkram
Tlf. 20 Toftlund Tlf. 20

**AAGAARD
ANDELSMEJERI**
Aagaard

Sparekassen for
FARSØ OG OMEGN

ANTON PAULSEN
Urmager og Guldsmed
Optik
Vojens Tlf. 41123

Aktieselskabet
**Handels og
Landbrugsbanken**
i Silkeborg

A/s Axel Meyer & Co.
aut. Installatør
Skørping

VojensTapet & Farvehandel
Otto Andersen
Tlf. 41525 - Vojens

AKTIESELSKABET
Silkeborg Bank

Restaurant
»Rebildhus«
Skørping St.

Skrædermester
Otto Petersen
Vojens Tlf. 41446

GEDSTED
SPARE- OG LAANEKASSE

Skørping Hotel
v. Alf Nielsen
Tlf. 4 Skørping Tlf. 4

Husk at besøge Kino
Tønder Tlf. 490
Altid 1. Kl.s Program

Sv. Aa. Nielsen
Gedsted . Tlf. 95
Guld. Sølv. Ure. Optik

Carl Mogensen
Kolonial — Skibshandel
Tlf. 84 Hadsund

Emil Wolffhechel
Tønder

Gedsted Brugsforening
v. L. Nielsen, Uddeler
Tlf. 24 Gedsted Tlf. 24

Stempelpapir-Udsalg
Hadsund Boghandel
Jens Nørregaard
Tlf. 312 Hadsund

J. N. Jepsen
Bøger Papir Musik
Tlf. 341 Tønder Tlf. 341

Cyklehandler
Jul. Christensen
Gedsted

Jens Svendsen
Bygmester
Sdr. Kongerslev Tlf. 64

**A/s Brejning
Mælkeforsyning**

Boi-Wo

Skalbakken 17

København-Vanløse

Fox Film A/S

Raadhuspladsen 16 Københ. V.

Dansk Afbryder Fabrik A/S

Skjulhøj Alle 45

KØBENHAVN - VANLØSE

Telf. Damsø 6843

A/S for Kontor Kemi

KORES

Tomsgaardsv. 17-19 Kbhvn. NV

**A/S L. Ihrich's
Bogtrykkeri**

Studiestræde 10 København K

Dansk Tør-Is Fabrik

Aktieselskab
København—Valby

Formaplex Plastic Industri

Slotsherrensvej 75, Vanløse
Tlf. Damsø 8050-9050

»Det levende Lys«

Asp Holmblad

BLEGDAMSVEJ 104

Malerfirmaet

HENRY LARSEN

Tlf. Ve. 3880 H.C.Ørstedsvvej 18
København V.

A/S **TEKNIKA**

Floras Alle 19 Vanløse
Tlf. Damsø 3632-7738

RØRKÆR A/S

Maskinfabrikken **HERO**

Rødovrevej 356 - 360

SKANDINAVISK SPORTS-SERVICE

B. Hundevadt

Gravens

**KEMP
& LAURITZEN**

VESTER VOLDGADE 9

KØBENHAVN

TO-R Radio A/S

Slotsherrensvej 113

Vanløse

H. LUNDBECK & CO. A/S

MEDICINALFABRIK

København - Valby

Arwill

Slotsherrensvej 111
Tlf. Damsø 8780

Anders Jørgensen

Ny Strandvej 83, Humlebæk
Telf. 387
Aut. Elektro Installatør

H. A. Heinrichsen

Skibs- og Baadeværft
Humlebæk

Humlebæk Keramik

Espergærde Tlf. 443

Dansk Signal Industri A/S

Damsø 6346 — 6347
Skalbakken 10 — Vanløse

Rich. C. Nordvedt

Bakalitfabrik
Indertoften 5 Vanløse
Damsø 4654

Nordisk Lædervarefabrik

Skalbakken 6 Vanløse

P. ANDERSENS EFTF.

Mejerianlæg — Kjøleanlæg
Kirkebjerg Alle 33-35
København Vanløse

Metalodan

Special-Fabrik
Skalbakken 3 — Vanløse
Damsø 2603

A. Stelling

VALGAARDSVEJ 2

KØBENHAVN - VALBY

H. O. B.

Bøgelund-Jensen

MANUFAKTUR A/S

Vesterbrogade 2

Central 1616

Køge Kulforretning A/S

»DANA SKO«

Skotøjsfabriken »DANA«
Klingseyvej 15 B — Vanløse

BALSFELDT'S

Æske- og Papirvarefabrik
Rødovrevej 155

JØRGEN JEGSEN

Bisquitfabrik
Skjulhøj Alle 59 Vanløse
Damsø 2564

Mogens Klee A/S

Maskinfabrik
Rødovrevej 155
Tlf. Rø. 1838 Giro 87752

K. F. A.

Maskinfabrik
Kastanie Alle 22 Kbh.-Vanløse
Damsø 7755

Fabriken

»Stenova«

v. Ove Svensson og Søn
Skjulhøj Alle 57
Vanløse

Haribo Lakrids A/S

Bernhard Bangs Alle 51
Kbh. F. Tlf. Godth. 7501 3 Ldn.

A/S Hagemanns Skotøjsfabrik

Tranevej 18 København NV

Sv. E. Christiansen

Bonen's Eftf.
Autoværksted
Telefon Galten 53

International mindedag.

Den 20. juni afholdt »Samrådet af Frihedskampens Veteraner« en højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen.

Højtideligheden overværedes af hans kongelige højhed, arveprins Knud samt af repræsentanter for de tilsluttede landes ambassader og legationer, endvidere af forsvarschefen og cheferne for værnene, medlemmer af ministeriet med udenrigsministeren og forsvarsministeren i spidsen, fhv. statsminister Hans Hedtoft, fhv. minister Per Federspiel, faldskærmschefen Ole Lippmann, Jens Lillelund, medlemmer af frihedsrådet og andre fremtrædende tidligere modstandsfolk. — Viceadmiral Vedel talte, og der blev nedlagt kranse. Et militærdetachment fra flyvevåbnet med fane og spil paraderede. På samrådets vegne nedlagde Stig Jensen (»Bogtrykkeren«) en krans.

»Frihedskampens Veteraner« er tilsluttet »Worlds Veterans Federation«, der har sit hovedkvarter i Paris. Der er nu tilslutning fra 16 millioner veteraner fra 20 lande i Europa, Amerika, Asien og Afrika.

Krigsforbrydere kræver erstatning for fangekab.

Tusinder af tidligere nazister har været samlet til to store massemøder i Vesttyskland og forlangte erstatning for den tid, de sad i allieret krigsfangenskab under den sidste krig.

På den tidligere interneringslejr Örpkes område uden for Hannover mødte 3000 tidligere nazister op. De vedtog en resolution, hvori de krævede en lignende erstatning som den, der tildeles fangerne fra koncentrationslejre.

Den tidligere nazistiske præst, Paul Jakobshagen var taler i Hannover. Han hyldede de nazister, som døde i fængsler og fangelejre.

»Medlemmerne af bevægelsen (nazisterne) var de første, der genkendte ærkefejenden«, sagde han. »Disse mænd var de første, der døde for den hvide races bevarelse. Ikke alt er begravet. En kostbar

sæd er blevet sået og vil modnes. Den, der har øren og øjne, hører og ser, hvorledes det gror i det skjulte. Høsten vil komme en dag. Det tror vi på.«

Nyt krav om adgang til de russiske k-z-lejre.

Der er planer fremme om afholdelse af et internationalt møde af tidligere fanger, der arbejder for afskaffelse af k-z-lejrssystemet.

Mødet skal holdes i København i efteråret, og der ventes deltagelse fra bl. a. Norge, Vesttyskland, Holland, Belgien, Frankrig, Italien og Spanien.

Komiteen C I C R C har offentliggjort en henvendelse, man har sendt til den russiske udenrigsminister Beria.

Man kræver i henvendelsen alle udenlandske politiske fanger løsladt fra Sovjetunionen.

Man gentager det ofte fremsatte ønske om, at en delegation af tidligere fanger fra tyske k-z-lejre skaffes adgang til de russiske lejre.

Retssag er nu rejst mod tidligere lejrældste fra Sachsenhausen

Der er rejst retssag mod Samuel Kuhnke, der i nogen tid var lejrældste i k-z-lejren Sachsenhausen ved Berlin.

Kuhnke var asocial forbryder og havde således sort trekant i sin fangeafmærkning.

Han var en meget brugbar mand for lejrledelsen.

Han sigtes for at have dræbt en fange med en spade, en anden fange med et redskab i lejrens gartneri og at have udført stikkervirksomhed.

Man har som et led i retssagen ønsket at høre, hvad bl. a. læge Henry Meyer, nu læge i Østen, og kontorchef Knud Christensen, nu Pakistan, ved om Kuhnke, men de to er dog for langt borte til at man kan foretage en afhøring.

Derimod er Lars Olsen, Odense, tidligere tillidsmand i Sachsenhausen, blevet afhørt i Odense kriminalret.

Han kunne oplyse, at Kuhnke

strengt havde forbudt skandinaverne at give fangerne fra Polen og Rusland madvarer. De måtte enten klare sig med lejrens madration — eller dø.

Sagen behandles nu videre i Deggendorf.

Marius Fiil hædres.

Fru Gudrun Fiil, Hvidsten, har hædret sin mands minde ved at rejse en sten i krohaven med et relief, udført af billedhuggeren Knud Nellemose.

Motivet er Marius Fiils kendte profil.

Teksten er hentet fra Fiils yndlingsang: Jyden han er stærk og sejt.

INDHOLD:

	Side
Skal vi hade eller elske?	139
Modstandslitteratur i skolebog ...	143
Den danske stat kan nu sende kæmperegning til Tyskland	145
Niels Mikkelsen	157
En kirurg om krigen i Rusland ..	147
Skæbne fra Neuengamme	149
Rapport om slavearbejde	149
Benådninger	151
Samtale med unge tyskere	151
International mindedag	160
Krigsforbrydere kræver erstatning .	160

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraterne: Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement.)

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30). Mirerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRE

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

Trykt i 13.120 eksemplarer.

Afliveret til postvæsenet d. 11. juli